

PRÁVNICKÉ OSOBY DLE NOVÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU

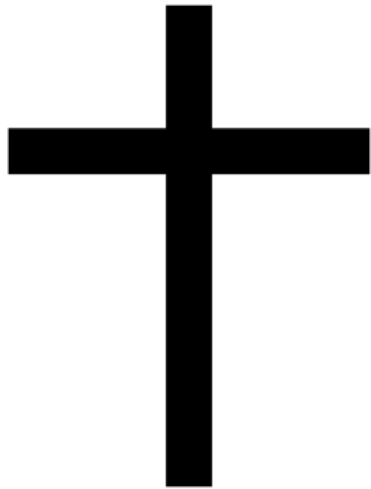
Mgr. Bc. Adam Forst

12. 5. 2015/ Justiční akademie/ Kroměříž

Program

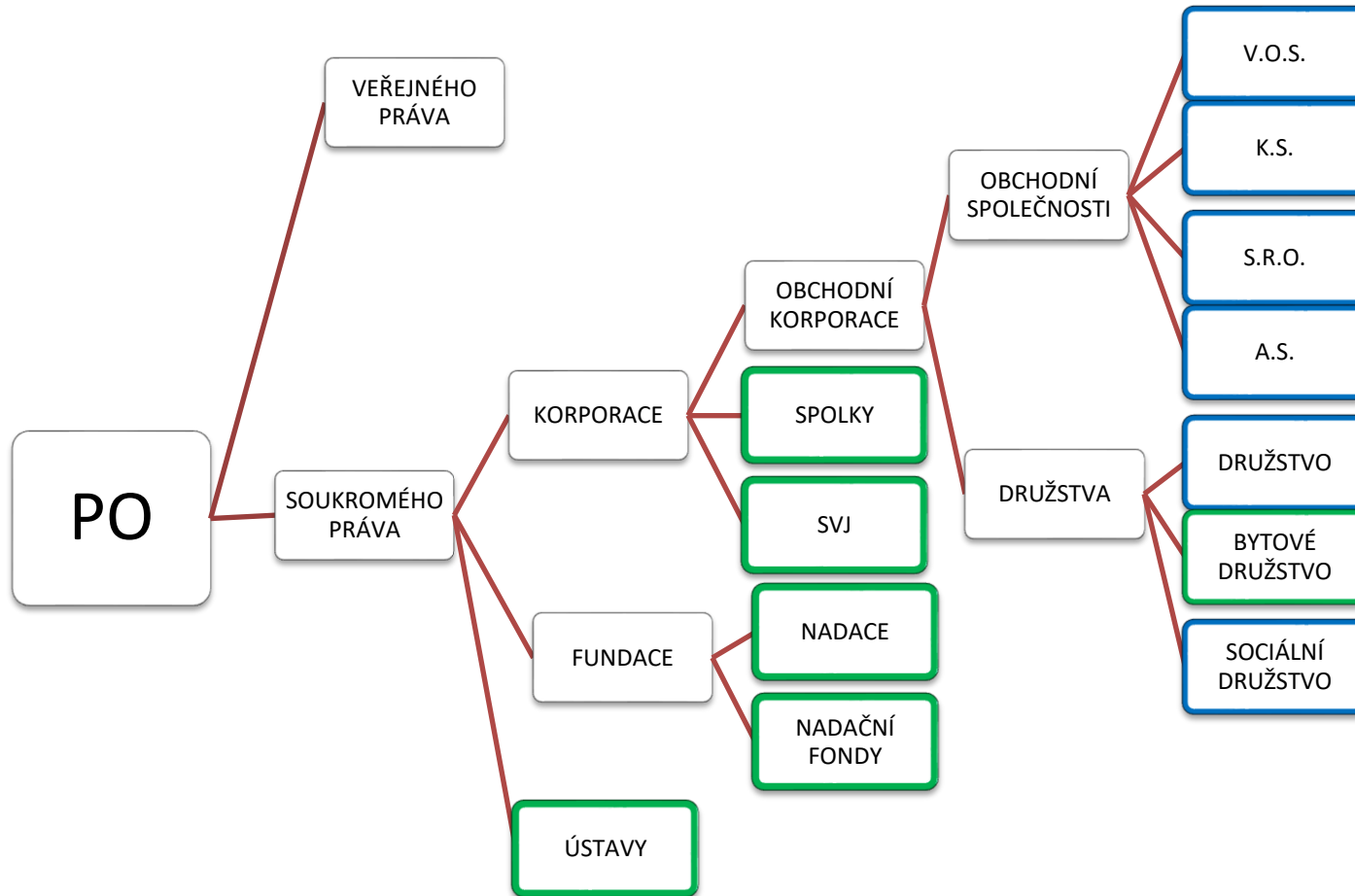
1. Základní vymezení
2. Systematika právnických osob
3. Vznik a zánik právnické osoby
4. Základní atributy právnické osoby
5. Základní struktura právnické osoby
6. Jednání za právnickou osobu
7. Správa právnické osoby
8. Veřejné rejstříky
9. Neziskové organizace po 1. 1. 2014
10. Spolky

Co to je právnická osoba?

§ 20 OZ Právnická osoba je organizovaný útvar, o kterém zákon **stanoví**, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon **uznává**. Právnická osoba může bez zřetele na předmět své činnosti mít práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou

Systematika právní úpravy

PO soukromého práva a veřejného práva

- Rozlišení: vznik na základě aktu veřejného práva, veřejnoprávní pravomoci, plnění veřejných úkolů, napojení na veřejné rozpočty, resp. možnost použití veřejnoprávních prostředků
- *Př.: ČNB, obce, kraje, vysoké školy, profesní komory, stát,*
- *Smíšené – církve, politické strany, státní podniky, Hospodářská komora ČR*
- Odlišná právní úprava i metoda regulace
- § 20 (2) OZ: *„Právní osoby veřejného práva podléhají zákonům, podle nichž byly zřízeny; ustanovení tohoto zákona **se použijí jen tehdy, slučuje-li se to s právní povahou těchto osob.**“*
- § 21 OZ: *„Stát se v oblasti soukromého práva považuje za právnickou osobu. Jiný právní předpis stanoví, jak stát právně jedná.“*
  - *Zák. č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů,*
  - *Zák. č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu*
- *organizační složky nejsou samostatnou právnickou osobou*

korporace x fundace x ústav

- **Korporace**

- sdružení osob, (corpus = tělo)
- Korporační loajalita
- Zákaz diskriminace

- **Fundace**

- PO tvořená majetkem vyčleněným k určitému účelu.)
- **Nadace:** k trvalé službě hospodářsky nebo společensky užitečnému účelu. Nesmí sloužit výlučně výtěžným cílům. Podnikání vedlejší činnost a zisk slouží k naplňování cílů . Nesmí být neomezeně ručící společník v sro .
- **Nadační fond k účelu užitečnému hospodářsky nebo společensky:** Vklady nemusí splňovat podmínku trvalého výnosu (x nadace). Nevytváří nadační jistinu a kapitál.

- **Ústavy**

- PO založená k provozování činnosti užitečné hospodářsky nebo společensky s využitím osobní i majetkové složky.
- Výsledky činnosti jsou každému přístupné za rovnocenných podmínek.
- Výtěžná činnost nesmí ohrožovat jakost, rozsah a dostupnost služeb v rámci hlavní činnosti a zisk lze užít jen k podpoře činnosti nebo náhradě nákladů na správu.
- Kombinace věcného základu (*podobně jako nadace*) s osobním prvkem (*podobně jako spolky*)
- Nemá členy (na rozdíl od spolku)

Obchodní korporace

- **Obchodní společnosti**
  - v.o.s.
  - k.s.
  - s.r.o.
  - a.s.
- **Družstva**
  - družstvo
  - bytové družstvo
  - sociální družstvo
- **Hlavním cílem je dosahování zisku**
- **Profesionalita**
- **Nákladnost správy**
  - Společenská smlouva formou veřejné listiny
  - Poplatky za zápis do rejstříku
  - Vedení účetnictví

Právní instituty blízké právníckým osobám

- **Společnost**

- tzv. konsorcium
- Sdružení osob k určitému účelu
- Vnitřní systém organizace
- Jedna osoba může zavazovat i další
- Nemá subjektivitu

- **Svěřenský fond**

- Podobný nadačnímu fondu, ale bez subjektivity a s větší variabilitou účelu
- Inspirace v Quebecu, typický institut anglosaského práva
- Zvláštní institut správy cizího majetku
- Jde o „autonomní uskupení majetku“,
- Neveřejný
- Musí mít své označení
- Uvádí se např. v katastrálním zákoně
- Vhodný pro převod majetku při dědění
- Zakladatel – správce – obmyšlený
- Správce má dvě oddělená jmění
- majetek bez vlastníka
- Správci náleží „plná správa“ majetku;
- Forma veřejné listiny
- Daňové předpisy na něj hledí jako na PO
- U soudu vystupuje jako subjekt správce

Život PO

- Vznik: zakladatelským právním jednáním, zákonem a dalšími způsoby
- Po vzniku se již nelze domáhat, že nevznikla
- Neplatnost PO
  - (§ 129 OZ) Soud prohlásí právnickou osobu po jejím vzniku za neplatnou i bez návrhu, pokud
    - a) zakladatelské právní jednání chybí,
    - b) zakladatelské právní jednání nemá náležitost nezbytnou pro právní existenci právnické osoby,
    - c) právní jednání zakladatelů odporuje § 145 nebo
    - d) právnickou osobu založilo méně osob, než je k tomu podle zákona třeba.
- Zrušení: rozhodnutí veřejného orgánu, uplynutím doby, rozhodnutím PO ...
- Před zánikem nutná likvidace (povinností příslušného orgánu povolat likvidátora, nesplní-li PO tuto povinnost – jmenuje soud)
- Zánik bez likvidace = fúze, rozdělení, (změna právní formy)

Základní atributy PO

- **Název**

- Název musí odlišit právnickou osobu od jiné osoby a obsahovat označení její právní formy. Název nesmí být klamavý
- Může obsahovat jméno člověka pouze, pokud k němu má vztah + má souhlas
- Lze použít příznačný prvek i jiné právnické osoby

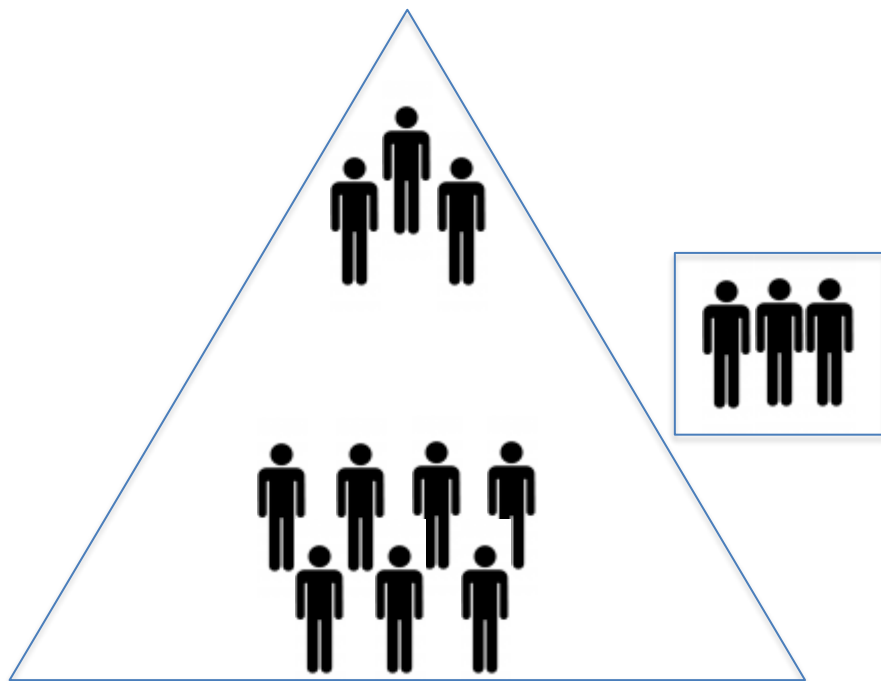
- **Sídlo**

- Určuje právní režim
- Právnická osoba se sídlem v České republice může být založena pouze podle českého právního řádu.
- Každý se může dovolat skutečného sídla
- Lze uvést pouze obec
- Může být i v bytě

- **Předmět činnosti (účel)**

- (Právnickou osobu lze ustavit ve veřejném nebo v soukromém zájmu.
- Veřejná prospěšnost
- Hlavní činnost x vedlejší činnost
- Zakázaný účel:
  - popření nebo omezení osobních, politických nebo jiných práv osob pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení
  - rozněcování nenávisti a nesnášenlivosti,
  - podpora násilí nebo
  - řízení orgánu veřejné moci nebo výkonu veřejné správy bez zákonného zmocnění.
  - organizace ozbrojených složek

Vnitřní struktura PO

Výkonný orgán

a.s. – představenstvo / správní rada (statutární ředitel)

s.r.o. – jednatel

Spolek – výbor/předseda

Nadace - správní rada

Kontrolní orgán

a.s. - dozorčí rada

s.r.o. - dozorčí rada

Spolek - kontrolní komise

Nadace - dozorčí rada

Nejvyšší orgán

a.s.; s.r.o. - valná hromada

Spolek - členská schůze

Nadace - „zakladatel“

Základní orgány PO

Spolek (§ 214 a násl. NOZ)	statutární orgán -	Členové spolku - seznam členů spolku fakultativní (§ 236 NOZ) - uveřejnění seznamu se souhlasem všech členů (§ 236/3 NOZ)
Společnost s ručením omezeným (§ 132 a násl. ZOK)	Jeden nebo více jednatelů	Společníci
Akciová společnost (§ 243 násl. ZOK)	představenstvo Statutární ředitel	Akcionáři -
Nadace (§ 306 a násl. NOZ)	Správní rada nadace -	Zakladatelé -
Nadační fond (§ 394 a násl. NOZ)	Správní rada nadačního fondu	Zakladatelé
Ústav (§ 402 a násl. NOZ)	Ředitel	Zakladatel
Společenství vlastníků jednotek (§ 1194 a násl. NOZ)	Výbor, ledaže stanovy určí, že je statutárním orgánem předseda společenství vlastníků	Vlastníci jednotek

Jednání za PO

Statutární orgán

- Zastupuje ve všech záležitostech
- Individuální nebo kolektivní
- Může jím být i jiná právnická osoba
- Možnost delegace

Zaměstnanci

- omezená odpovědnost
- § 166 NOZ: „Právnickou osobu zastupují její zaměstnanci v **rozsahu obvyklém vzhledem k jejich zařazení nebo funkci; přitom rozhoduje stav, jak se jeví veřejnosti...**“
- *Zaměstnanec jedná jako zákonný zástupce PO v rozsahu, v jakém je to obvyklé vzhledem k pracovnímu zařazení a funkci*
- *Rozhodující je stav, jak se jeví veřejnosti*
- *Omezení ve vnitřním předpisu je účinné vůči třetím osobám, jen pokud jim je známo- jinak je vázána PO*

Zmocněnci

- Smluvní - na základě plné moci, popř. prokury
- Jmenování soudem - opatrovník

Vybrané změny jednání za PO

- **Jednání za PO (§161):**
  - Kdo právnickou osobu zastupuje dá najevo, co ho k tomu opravňuje- nevyplývá-li to již z okolností.
  - Podpis za PO, k názvu se připojí podpis případně i funkce a pracovní zařazení
  - Neuvedení funkce nemá vliv na platnost podpisu smlouvy (je však nutno odlišit jedná-li podepisující osoba za sebe či za jiného. **NS 1 Odo 53/97; NS 29 Cdo 1063/98**)
  - Podpis nemusí být umístěn na konci právního úkonu, je možno jej umístit zásadně libovolně, nestanoví-li požadavek umístění podpisu zvláštní právní předpis (směnka, závět) **NS 26 Cdo 1789/2005, NS 26 Cdo 492/2006, NS 26 Cdo 2317/2006.**
  - **Není-li ZŘEJMÉ, že někdo jedná za jiného platí, že jedná vlastním jménem (§ 436 odst. 1 NOZ)**
- Jmenování **chybějících členů statutárního orgánu** soudem na návrh toho, kdo osvědčí právní zájem. Jmenování **opatrovníka PO**, jsou-li zájmy statutára v rozporu se zájmy PO a jiný statutár není (§165). Nové
- **PO zavazuje protiprávní čin, kterého se při plnění úkolů dopustil člen voleného orgánu zaměstnanec nebo jiný její zástupce vůči třetí osobě (§167).**
- **Právní jednání vůči zaměstnancům** – předseda statutárního orgánu nebo pověřený člen)
  - (§ 164 odst. 3 NOZ) *„Má-li právnická osoba s kolektivním statutárním orgánem zaměstnance, pověří jednoho člena statutárního orgánu právním jednáním vůči zaměstnancům; jinak tuto působnost vykonává předseda statutárního orgánu.“*

Správa PO – péče řádného hospodáře

§ 159

(1) *Kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou **loajalitou** i s **potřebnými znalostmi a pečlivostí**. Má se za to, že jedná nedbale, **kdo není této péče řádného hospodáře schopen**, ač to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe důsledky.*

(2) *Člen voleného orgánu vykonává funkci **osobně**; to však nebrání tomu, aby člen zmocnil pro jednotlivý případ jiného člena téhož orgánu, aby za něho při jeho neúčasti hlasoval.*

(3) *Nenahradil-li člen voleného orgánu právnické osobě škodu, kterou jí způsobil porušením povinnosti při výkonu funkce, ačkoli byl povinen škodu nahradit, **ručí věřiteli právnické osoby** za její dluh v rozsahu, v jakém škodu nenahradil, pokud se věřitel plnění na právnické osobě nemůže domoci.*

- **Delegace správy** - (*culpa in eligendo*).
- **Členové orgánu:**
  - Překážky: nesvéprávnost;
  - v některých případech může být členem orgánu nezletilá osoba nebo osoba s omezenou svéprávností (§ 152 odst. 3)
  - členem orgánu může být právnická osoba (§ 154)

Ochrana osobnosti právnické osoby

§ 135

(1) *Právnická osoba, která byla dotčena **zpochybněním svého práva k názvu** nebo která utrpěla újmu pro neoprávněný zásah do tohoto práva, nebo které taková újma hrozí, zejména neoprávněným užitím názvu, se může domáhat, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek.*

(2) *Stejná ochrana náleží právnické osobě proti tomu, kdo bez zákonného důvodu **zasahuje do její pověsti nebo soukromí**, ledaže se jedná o účely vědecké či umělecké nebo o tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství; ani takový zásah však nesmí být v rozporu s oprávněnými zájmy právnické osoby.*

- **Právo, aby bylo upuštěno** od neoprávněného zásahu nebo aby byl **odstraněn jeho následek**
- Stejná ochrana proti zásahům do **pověsti** nebo **soukromí**
- účely vědecké, umělecké, tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství

Veřejné rejstříky

- Zakotven v § 120 NOZ + z. č. 304/2013, o veřejných rejstřících
- Materiální a formální publicita
- Aktuálnost
- Údaje zapisují rejstříkové soudy, popř. notáři
- Základní údaje o:
  - vzniku, forma, zániku, sídlo, název, předmět činnosti, orgánech PO, členech statutárního orgánu apod.
- zákon o veřejném rejstříku právnických a fyzických osob („ZVR“)
- veřejný rejstřík („VR“):
  - obchodní rejstřík
  - nadační rejstřík
  - rejstřík ústavů
  - rejstřík společenství vlastníků jednotek

The screenshot shows the search interface of the 'Veřejný rejstřík a Sběrka listin' website. The header features the logo and title. Below it, the search criteria are organized into several sections:

- Veřejný rejstřík podle subjektů:** This section contains input fields for 'Název subjektu', 'Identifikační číslo', 'Obec', 'Ulice', 'Právní forma', and 'Spisová zn.'. There is also a 'vedená u:' field with a dropdown arrow.
- Max. počet zobrazených položek:** A dropdown menu set to '50'.
- Typ hledání v názvu:** A dropdown menu set to 'Od začátku'.
- Vyhledávat údaje:** A dropdown menu set to 'jen platné'.

Below the search fields, there is a search button with a magnifying glass icon and the text 'Vyhledat', followed by a 'Návazná' link and a 'Vyšší formulář' button with a red 'X' icon. At the bottom, there is a green navigation bar with three columns of links:

- Jak na to:** Účinnost změny, Rejstříkový soud, Evidence ústavů, Rejstříkové soudy.
- Veřejný rejstřík podle subjektů:** Rejstřík společenství vlastníků jednotek, Rejstřík ústavů, Rejstřík nadačních fondů, Rejstřík právnických osob, Rejstřík fyzických osob, Automatická aktualizace ze zvláštních rejstříků, Přílohy ke veřejnému rejstříku (formuláře).
- Číslo elektronickým záznam:** Údaje pro podnikatele, InformaceInfo.cz, Přílohy: Jak založit firmu / společnost, Informační místa pro podnikatele, Tarifní a sazby.

Neziskové organizace v novém

Neziskové právnické osoby	
Do 1.1.2014	Po 1. 1. 2014
Občanská sdružení	Spolky
Nadace a nadační fondy	Fundace
Obecně prospěšné společnosti	x
Zájmová sdružení právnických osob	x
x	Ústav
x	Sociální družstvo
x	Svěřenský fond

Přechodná ustanovení PO

- nová zákonná úprava osobního statusu právnických osob dopadá ode dne účinnosti nového zákona i na právní poměry dosud trvající
- nutnost přizpůsobit společenskou smlouvu či statut (§ 3041 odst. 2)
  - rozpor s kogentním pravidlem – pozbývá závaznost účinností
  - lhůta 3 roky k nápravě
- zákon o obchodních korporacích
  - lhůta 6 měsíců k nápravě (§ 777 ZOK)

Spolky

- **Transformační povinnosti**
  - do 31.12.2016 povinnost přizpůsobit stanovy
  - do 31.12.2016 povinnost doplnit všechny informace do nového sp
  - do 31.12.2015 povinnost přizpůsobit název
- Flexibilní struktura – členská schůze, výbor/předseda, kontrolní komise
- Univerzální využití
- Rozsáhlejší síť podpůrných pravidel (usnášení schopnost, svolávání apod.)
- Seznam členů (právo na výpis)
- Pobočné spolky
- Možnost podnikání jako vedlejší činnosti
- Název spolku: „spolek“. „z.s.“
- Spolkový rejstřík
- Péče řádného hospodáře
- Rozhodčí komise spolku
- Neplatnost rozhodnutí spolku – může navrhnout každý člen

